

Olsztyn, 14 stycznia 2019 r.

PS-VI.431.1.48.2018.AP

*Pan*  
*Arkadiusz Paturej*  
*Dyrektor*  
*Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie*  
*w Olsztynie*

### **WYSTĄPIENIE POKONTROLNE**

Działając na podstawie upoważnienia Wojewody Warmińsko – Mazurskiego nr FK-IV.0030.831.2018 z dnia 12 października 2018 roku (**akta kontroli str. 1**) zespół inspektorów Wydziału Polityki Społecznej Warmińsko – Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego w Olsztynie w składzie:

1. Agnieszka Pastuła – główny specjalista, kierująca zespołem kontrolnym,
2. Izabela Chowańska – główny specjalista,

przeprowadził kontrolę doraźną w trybie uproszczonym w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Olsztynie, ul. Bałtycka 65, 11 – 041 Olsztyn. Czynności kontrolne rozpoczęto w dniu 24 października i zakończono 25 października 2018 roku. Zakres przedmiotowy kontroli obejmował ocenę sposobu organizacji pieczy zastępczej w rodzinach zawodowych pełniących funkcję pogotowia rodzinnego, w odniesieniu do sygnałów zgłoszonych do Wydziału Polityki Społecznej. Kontrola została przeprowadzona w świetle przepisów:

- ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t. j. Dz. U. 2018 poz. 998 ze zm.), zwanej dalej ustawą lub ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

W niniejszym wystąpieniu pokontrolnym użyto skrótów:

1. Centrum/PCPR/ kontrolowana jednostka – co oznacza: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Olsztynie,
2. Dyrektor / Dyrektor PCPR / Dyrektor kontrolowanej jednostki – co oznacza: Dyrektora Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Olsztynie – pana Arkadiusza Patureja,
3. Organizator – co oznacza: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Olsztynie,
4. Regulamin – co oznacza: Regulamin Organizacyjny Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Olsztynie.

Kontrola obejmowała okres od 1 stycznia 2017 r. do dnia jej zakończenia, fakt jej przeprowadzenia zespół inspektorów odnotował w rejestrze kontroli prowadzonym przez Centrum. Czynności kontrolne przeprowadzono w obecności pana Arkadiusza Patureja – Dyrektora PCPR, [REDAKTOR] – Kierownika Działu Pieczy Zastępczej oraz koordynatorów: pani [REDAKTOR]. Ustaień dokonano

w oparciu o analizę prowadzonej w jednostce dokumentacji oraz informacje przekazane bezpośrednio przez wyżej wymienione osoby.

Działalność Ośrodka w zakresie objętym kontrolą ocenia się **pozytywnie z nieprawidłowościami**.

## USTALENIA KONTROLI

### 1. Dokumenty organizacyjne jednostki.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Olsztynie Zarządzeniem Starosty Olsztyńskiego z dnia 12 grudnia 2011 roku zostało wyznaczone na organizatora rodzinnej pieczy zastępczej w Powiecie Olsztyńskim (**akta kontroli str. 3 - 4**). Działa na podstawie:

- Statutu Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Olsztynie, przyjętego Uchwałą Nr XXVII/354/2006 Rady Powiatu w Olsztynie z dnia 28 czerwca 2006., (**akta kontroli str. 5 - 8**),
- Regulaminu Organizacyjnego Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Olsztynie, wprowadzonego Uchwałą Nr 102/2/2012 Zarządu Powiatu w Olsztynie z dnia 20 listopada 2012 r., ze zmianą z dnia 12 listopada 2015 roku (**akta kontroli str. 9 - 34**).

Zgodnie z art. 76 ust. 2 ustawy, w przypadku, gdy organizatorem rodzinnej pieczy zastępczej jest powiatowe centrum pomocy rodzinie, w centrum tym tworzy się zespół do spraw rodzinnej pieczy zastępczej. W Centrum zespół taki powołano, a jego zadania zostały zawarte w § 10 ust. 5 Regulaminu Organizacyjnego. W dokumencie brak jest jednak zadań dla organizatora rodzinnej pieczy, zapisanych w art. 76 ust 4 pkt 3a oraz 14a tj., zapewnienia badań psychologicznych kandydatom do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz rodzinom zastępczym i osobom prowadzącym rodzinne domy dziecka, a także zapewnienia koordynatorom rodzinnej pieczy zastępczej szkoleń, mających na celu podnoszenie ich kwalifikacji. Wobec tego, kontrolujący udzielili Dyrektorowi instruktażu, aby przy najbliższej zmianie Regulaminu uwzględnić wszystkie zadania zespołu wynikające z ustawy.

### 2. Zatrudnienie w PCPR.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Olsztynie jako Organizator rodzinnej pieczy zastępczej realizuje zadania wynikające z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej przy udziale zatrudnionych niżej wymienionych pracowników merytorycznych. Na dzień przeprowadzania kontroli w Zespole Pieczy Zastępczej zatrudnionych było 19 osób na umowę o pracę, w tym:

- kierownik zespołu pieczy zastępczej,
- psycholog,
- 12 koordynatorów,
- 4 specjalistów pracy z rodziną,
- 1 pracownik socjalny.

Zgodnie z art. 76 ust. 14 a ustawy Organizator zapewniał koordynatorom rodzinnej pieczy zastępczej szkolenia mające na celu podnoszenie ich kwalifikacji. W roku 2017 były to następujące szkolenia, warsztaty, konferencje:

- *Praca zespołowa jako skuteczna metoda planu pomocy,*
- *Praca z rodziną dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej,*
- *Depresja – porozmawiajmy o niej – konferencja,*

- *Zrozumieć autyzm – konferencja,*
- *Współpraca między OPS a PCPR na rzecz integracji rodzin i dzieci umieszczonych w pieczy,*
- *Konsultacje dla koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej - „Fundacja dziecko i rodzina”,*
- *KPA,*
- *Problematyka przestrzegania praw dziecka.*

W 2018 roku, do dnia kontroli, koordynatorzy uczestniczyli w następujących szkoleniach, warsztatach, konferencjach:

- *Autyzm – diagnoza i co dalej,*
- *RODO,*
- *Wartości w profilaktyce „Warsztaty – pozalekcyjne zajęcia sportowe – wartości i walory profilaktyczne”,*
- *Zdrowy aktywny senior – konferencja,*
- *Przemoc seksualna wobec dzieci,*
- *Superwizja dla koordynatorów – cykl 5 spotkań.*

### **3. Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej.**

Zgodnie z art. 182 ust. 5, w związku z ust. 6 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, Dyrektor PCPR w Olsztynie składał Zarządowi Powiatu coroczne sprawozdanie z działalności. Aktualne sprawozdanie za rok 2017 zawierało dane na temat rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej oraz uwzględniało zestawienie potrzeb w zakresie pieczy zastępczej, o którym mowa w art. 182 ust. 5 ustawy (**akta kontroli str. 35 - 78**).

Uchwałą IV/49/2015 Rady Powiatu w Olsztynie z dnia 27 marca 2015 r. przyjęty został do realizacji na terenie powiatu olsztyńskiego *Program rozwoju pieczy zastępczej Powiatu Olsztyńskiego na lata 2015 – 2017 (akta kontroli str. 79 - 114)*. Obecnie obowiązuje nowy program powołany do realizacji uchwałą Nr XXXVI/347/2018 z dnia 28 września 2018 r. w sprawie realizacji na terenie powiatu olsztyńskiego pod nazwą *Program rozwoju pieczy zastępczej Powiatu Olsztyńskiego na lata 2018 – 2020 (akta kontroli str. 115 - 160)*. Powiatowy Program zawiera charakterystykę rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej oraz coroczny limit rodzin zastępczych zawodowych, o których mowa w art. 180 ust.1 ustawy. Został w nim wytyczony cel główny, cele szczegółowe, a także sposób realizacji celów.

### **4. Rodziny zastępcze zawodowe pełniące funkcję pogotowia rodzinnego.**

Zgodnie z art. 46 ust. 1 pkt 2 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, starosta prowadzi rejestr danych o osobach pełniących funkcję rodziny zastępczej zawodowej lub rodziny zastępczej niezawodowej oraz prowadzących rodzinny dom dziecka. W ust. 5 ww. artykułu widnieje zapis, iż do prowadzenia tego rejestru starosta może upoważnić kierownika powiatowego centrum pomocy rodzinie. W powiecie olsztyńskim Dyrektor PCPR prowadził taki rejestr, w formie zbiorczego zestawienia, zawierający dane, jakie wymienia ustawa. Zbiory te co roku były przekazywane do Sądu Rejonowego w Olsztynie oraz do Sądu Rejonowego w Biskupcu.

Kontrolujący poddali analizie teczki rodzin zastępczych zawodowych pełniących funkcję pogotowia rodzinnego. W okresie objętym kontrolą na terenie powiatu olsztyńskiego działały 3 takie rodziny:

- rodzina [REDAKTOWANE] na mocy *Umowy nr 4/07 o pełnieniu funkcji zawodowej niespokrewnionej z dzieckiem rodziny zastępczej o charakterze pogotowia rodzinnego z dnia 28.12.2007 r., – nadal,*

- rodzina [REDAKTOWANE], na mocy *Umowy nr 3/07 o pełnienie funkcji zawodowej niespokrewnionej z dzieckiem rodziny zastępczej o charakterze pogotowia rodzinnego z dnia 28. 12. 2007r.* (rozwiązanie umowy w dniu 12 kwietnia 2018 roku),
- rodzina [REDAKTOWANE], na mocy *Umowy nr 1/2012 o pełnienie funkcji zawodowej rodziny zastępczej o charakterze pogotowia rodzinnego z dnia 23 stycznia 2012 roku – nadal.*

Powyższe *Umowy* były zmieniane aneksami. Na podstawie analizy ww. dokumentów, stwierdzono, że *Umowy* nie posiadały zapisu informującego o gotowości do sprawowania pieczy zastępczej nad małoletnim umieszczonym w pieczy zastępczej na podstawie orzeczenia sądu lub innego organu państwa obcego za zgodą sądu polskiego. Zapis ten winien od 27 sierpnia 2018 roku znajdować się w umowie, jest bowiem konsekwencją zapisów Ustawy z dnia 26 stycznia 2018 r. o wykonywaniu niektórych czynności organu centralnego w sprawach rodzinnych z zakresu obrotu prawnego na podstawie prawa Unii Europejskiej i umów międzynarodowych (Dz. U. 2018 poz.416), która wprowadziła zmiany do ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Pozostałe zapisy cytowanego artykułu zostały zawarte w umowach. Przyczyną powstania nieprawidłowości jest nieznanostwo przepisów prawa. Nie spowodowała ona jednak bezpośrednich skutków dla funkcjonowania jednostki, gdyż z wyjaśnień złożonych przez Dyrektora PCPR nie było przypadków umieszczenia dzieci w oparciu o ten przepis.

Na dzień przeprowadzania kontroli funkcjonowały 2 rodziny zastępcze zawodowe pełniące funkcję pogotowia rodzinnego. W dacie kontroli w rodzinie [REDAKTOWANE] było umieszczonych 4 dzieci, natomiast w rodzinie [REDAKTOWANE] przebywało 3 dzieci.

W teczkach rodzin poddanych kontroli znajdowały się między innymi zaświadczenia kwalifikacyjne do pełnienia funkcji pogotowia rodzinnego oraz aktualne zaświadczenia lekarskie i opinie psychologa. W trakcie analizy dokumentacji, zespół stwierdził nieterminowość dostarczania zaświadczeń lekarskich oraz sporządzania opinii psychologa. W przypadku rodziny [REDAKTOWANE], opinia psychologa powinna być sporządzona do dnia 18.12.2017 r., a została sporządzona dnia 27.02.2018 r. Natomiast u [REDAKTOWANE] termin sporządzenia opinii psychologicznej przypadał na dzień 25.11.2017 r., a dokonano jej dnia 20.03.2018 r., co jest niezgodne z art. 46 ust. 3 ustawy. Zaświadczenia lekarskie były dostarczane po upływie terminu, w którym winny być przedłożone. Przyczyną powstania tych nieprawidłowości jest nieznanostwo przepisów prawa, co w konsekwencji mogło skutkować sprawowaniem opieki nad dziećmi przez osoby niezdolne pod względem zdrowotnym do sprawowania opieki. W ocenie zespołu kontrolnego przedstawianie aktualnego zaświadczenia lekarskiego oraz sporządzenie opinii przez psychologa jest niezwykle istotne z uwagi na charakter wykonywanej pracy oraz na trudności, jakie towarzyszą ww. rodzinom każdego dnia. Brak aktualnych dokumentów równoznaczny jest z przesłanką uzasadniającą zakończenie realizacji przez nią tej funkcji. Kluczowa jest tu bowiem data wystawienia zaświadczenia bądź opinii przez uprawnionego lekarza czy opinii wystawionej przez psychologa, ponieważ to ona wywołuje początek skutków prawnych danych dokumentów (patrz: Komentarz do ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej S. Nitecki, A. Wilk).

Stwierdzono także, iż w teczkach rodzin znajdowały się informacje na temat władzy rodzicielskiej, wypełniania obowiązku alimentacyjnego, zdolności do czynności prawnych oraz informacje o niekaralności rodzin za umyślne przestępstwa.

Na podstawie analizy przedstawionej dokumentacji stwierdzono, że w okresie objętym kontrolą w myśl art. 128 pkt 2, Organizator dokonywał oceny rodziny zastępczej, podczas której omawiano predyspozycje oraz jakość wykonywanej pracy przez rodzinę. Zgodnie też z art. 134

ust 2a ustawy po przeprowadzeniu oceny informował rodzinę o prawie do złożenia zastrzeżeń do otrzymanej oceny, w terminie 14 dni od dnia jej otrzymania. Rodzina składała oświadczenie o zapoznaniu się i niewnoszeniu zastrzeżeń co do oceny. W przypadku jednej z rodzin, ocena została udzielona warunkowo pozytywnie, z uwagi na powzięcie przez PCPR w Olsztynie informacji z Krajowego Rejestru Karnego o wyroku Sądu zastosowanego wobec jednej z osób. Oceny były dokonane terminowo we wszystkich badanych rodzinach.

Zgodnie z art. 53 ustawy, w rodzinie zastępczej zawodowej pełniącej funkcję pogotowia rodzinnego w tym samym czasie może przebywać łącznie nie więcej niż 3 dzieci lub osób, które osiągnęły pełnoletniość przebywając w pieczy zastępczej. W okresie objętym kontrolą w ww. rodzinach w powiecie olsztyńskim limity były przekraczane. W przypadku zaistnienia takich sytuacji zgodnie z wyżej cytowanym artykułem, Organizator pobierał zgodę od rodziny zastępczej, do czego zobowiązuje art. 36 ustawy, a także uzyskiwał pozytywną opinię koordynatora. Z wyjaśnień złożonych przez Dyrektora PCPR w tej sprawie wynika, że w sytuacji umieszczania małoletnich w pieczy zastępczej na podstawie postanowienia Sądu w trybie zabezpieczenia zwoływany jest zespół pracowników pieczy zastępczej, następnie „...Zostaje przeprowadzona analiza wolnych miejsc w pogotowiacz rodzinnych. W przypadku gdy w pogotowiacz liczba umieszczonych dzieci wynosi 3, lub po umieszczeniu rodzeństwa będzie przekraczała tą liczbę analizowana jest sytuacja rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka na terenie powiatu olsztyńskiego pod kątem wolnych miejsc. W przypadku, gdy w opinii koordynatora lub specjalisty pracy z rodziną, rodzina zastępcza lub rdd mógłby zaopiekować się dzieckiem lub dziećmi, nawiązywana jest rozmowa telefoniczna w celu weryfikacji tych informacji. W sytuacji, gdy rodziny zastępcze pomimo wolnych miejsc odmawiają przyjęcia dziecka, lub w rodzinach nie ma miejsc, nawiązujemy kontakt telefoniczny z rodzinami zastępczymi pełniącymi funkcję pogotowia rodzinnego. W trakcie powyższego spotkania koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej lub specjaliści pracy z rodziną przedstawiają ustnie swoją opinię na temat możliwości umieszczenia dzieci w rodzinie zastępczej. W tej kwestii w związku z pracą w trybie interwencyjnym nie jest sporządzany dodatkowy dokument. Stanowisko rodziny zastępczej i opinia koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej w kwestii umieszczenia dzieci jest przedstawiana Dyrektorowi PCPR w Olsztynie w celu akceptacji” (**akta kontroli str. 161 - 164**). W opinii organu nadzoru, powyższy sposób postępowania w sytuacjach wymagających szybkiego udzielenia zabezpieczenia małoletnim jest zasadny.

W dokumentacji znajdowały się również zgody Organizatora rodzinnej pieczy zastępczej na przedłużenie pobytu dziecka do zakończenia postępowania sądowego, wymagane przepisem art. 58 ust. 4 ustawy.

Kontrolowana jednostka w dokumencie pn. *Zasady przekazywania dzieci z zawodowych rodzin zastępczych/pogotowiacz rodzinnych do wieloosobowych lub specjalistycznych rodzin zastępczych* określiła proces „zaprzyjaźniania” z dzieckiem (**akta kontroli str. 165 - 168**). Powyższe zasady określają ilość spotkań, ich miejsce oraz sposób zakończenia procesu zaprzyjaźniania. Na podstawie przeprowadzonej analizy dokumentów stwierdzono, że rodziny składały wnioski z prośbą o rozpoczęcie procesu zaprzyjaźniania. Po odbyciu spotkań koordynator rodzinnej pieczy zastępczej sporządzał opinię w powyższej sprawie. Zgodnie z punktem 12 cytowanego dokumentu „Z chwilą podjęcia decyzji o zakończeniu procesu zaprzyjaźniania psycholog PCPR formułuje opinię psychologiczną dot. przebiegu zaprzyjaźniania”. Niemniej jednak nie we wszystkich przypadkach znalazło to odzwierciedlenie w przedstawionych dokumentach. W ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, brak jest regulacji w zakresie rodzin zaprzyjaźnionych. Wobec tego jest to „dobra praktyka”,

jaką Organizator pieczy stworzył na własne potrzeby. W opinii zespołu kontrolnego, zasadne jest przestrzeganie tejże procedury, gdyż zawiera ona podstawowe wytyczne dotyczące procesu zaprzyjaźniania.

W myśl art. 73 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, w przypadku czasowego niesprawowania opieki nad dzieckiem przez rodzinę zastępczą lub prowadzącego rodzinny dom dziecka, piecza zastępcza może być powierzona rodzinie pomocowej, która spełnia warunki określone w art. 74, i z którą starosta podpisze umowę, w oparciu o art. 75 wyżej cytowanej ustawy. Wśród rodzin zastępczych zawodowych pełniących funkcje pogotowia rodzinnego na terenie powiatu olsztyńskiego sytuacja taka miała miejsce sześciokrotnie. Trzy razy w roku 2017, w tym dwukrotnie z ██████████, raz z ██████████ oraz trzy razy w roku 2018, w tym dwukrotnie z ██████████, raz z ██████████. W wyniku przeprowadzonej analizy dokumentacji, zespół kontrolny stwierdził, że krótkotrwałych powierzeń dzieci dokonywano po złożeniu oświadczenia przez rodzinę zastępczą o przyczynach czasowej niemożności sprawowania opieki i wskazaniu rodziny, która podczas nieobecności będzie zastępowała daną rodzinę. Wskazana rodzina również składała pisemne oświadczenie o wyrażeniu zgody na sprawowanie opieki z adnotacją, że jest w stanie zaopiekować się jednocześnie przebywającymi w tym czasie własnymi podopiecznymi oraz dziećmi wskazanymi we wniosku. Następnie koordynator rodzinnej pieczy zastępczej opiniował powyższy wniosek rodziny. Zawarte umowy były zgodne z art. 75 ustawy. O powyższych zmianach Organizator informował Sąd Rejonowy w Olsztynie lub Sąd Rejonowy w Biskupcu **(akta kontroli str. 169 - 186)**.

Na podstawie art. 57 starosta, na wniosek rodziny zawodowej lub niezawodowej rodziny zastępczej, może zatrudnić osobę do pomocy przy sprawowaniu opieki nad dziećmi i przy pracach gospodarskich. Na terenie powiatu olsztyńskiego zatrudniano osoby do pomocy rodzicom zastępczym, wskazanym we wniosku rodziny, poprzez zawarcie *Umowy zlecenia*. Umowę z upoważnienia Starosty podpisywał Dyrektor PCPR. Zleceniobiorca rozliczał się z wykonywanych obowiązków poprzez złożenie *Miesięcznego sprawozdania z wykonywanych prac*". **(akta kontroli str. 187 - 196)**.

Zgodnie z art. 51 ustawy, rodziny zastępcze zawodowe i prowadzący rodzinne domy dziecka, są zobowiązani do systematycznego podnoszenia swoich kwalifikacji m. in. poprzez udział w szkoleniach, a organizator pieczy zastępczej na terenie powiatu zgodnie z art. 76 ust.4 pkt 5 wyżej cytowanej ustawy ma takie szkolenia zapewnić. Organizator powyższy obowiązek spełnił a wykaz szkoleń stanowią **akta kontroli str. 197 – 204**. Dyrektor PCPR oświadczył również, iż „*Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Olsztynie dnia 29.03.2018 r. poinformowało pisemnie rodziny zastępcze, że w okresie od kwietnia do czerwca 2018 r. realizować będzie zajęcia warsztatowe, mające na celu rozwijanie kompetencji wychowawczych rodziców zastępczych tj. Szkoła dla rodziców. Warsztaty miały odbywać się w nieodpłatnie, raz w tygodniu w godzinach 11.00 – 14.00 w siedzibie Starostwa Powiatowego w Olsztynie. Informacja o proponowanych zajęciach została również zamieszczona na stronie internetowej tutejszego Centrum. W związku ze zgłoszeniem się 2 osób chętnych warsztaty nie odbyły się*” **(akta kontroli str. 197 - 204)**.

Dyrektor, w celu zapewnienia rodzinom zastępczym zawodowym i niezawodowym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka poradnictwa, które ma na celu zachowanie i wzmocnienie ich kompetencji oraz przeciwdziałanie zjawisku wypalenia zawodowego w myśl art. 76 ust. 4 pkt 14 wyjaśnił, że „*...od grudnia 2016 roku w tutejszym Centrum z udziałem psychologa rozpoczęły się co miesięczne spotkania „Grupy wsparcia” dla wszystkich rodzin zastępczych i prowadzących rodzinne domy dziecka. Ze względu na brak zainteresowania opiekunów*

zastępczych od dnia 01.03.2018 r w/w spotkania zostały zawieszono” (akta kontroli str. 197 - 204).

Poza wymienionymi wyżej dokumentami w teczkach rodzin zastępczych pełniących funkcję pogotowia rodzinnego znajdowały się między innymi „Plany pomocy dziecku”, „Oceny sytuacji dziecka”, zaproszenia na posiedzenia w sprawie oceny sytuacji dzieci, prośby o pisemne opinie na temat rodzin biologicznych i możliwości powrotu dzieci do środowisk, a także informacje przekazywane do właściwego sądu po dokonaniu ww. oceny, co potwierdza realizację obowiązków spoczywających na Organizatorze, określonych w art. 128 – 131 ustawy.

## **5. Współpraca Organizatora pieczy zastępczej z rodziną zastępczą zawodową pełniącą funkcję pogotowia rodzinnego [REDAKTOWANE]**

[REDAKTOWANE] od 2007 roku do 12 kwietnia 2018 roku stanowili rodzinę zastępczą zawodową pełniącą funkcję pogotowia rodzinnego.

Dnia 12 kwietnia br. Dyrektor PCPR w trybie natychmiastowym rozwiązał umowę z ww. o pełnienie tejże funkcji. W związku z powyższym, do tutejszego Urzędu wpłynęła skarga [REDAKTOWANE] na działalność Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Olsztynie (akta kontroli str. 251 - 294). Przedmiotową skargę, zgodnie z właściwością, przekazano do Rady Powiatu w Olsztynie. Skarżący zarzucili Organizatorowi nieprawidłowość formy wypowiedzenia umowy i zażądali rozwiązania jej z zachowaniem trzymiesięcznego okresu wypowiedzenia, podziękowania za ponad 10 lat nienagannej pracy, wypłaty zaległego wynagrodzenia z uwzględnieniem okresu urlopowego i wszystkich należnych świadczeń.

W toku kontroli ustalono, że w momencie rozwiązywania umowy rodzina miała pod swoją opieką 1 dziecko. Poproszony o wyjaśnienie powyższej sytuacji Dyrektor Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Olsztynie oświadczył, że: „...Dwukrotna odmowa przyjęcia dzieci tj. rodzeństwa [REDAKTOWANE] oraz rodzeństwa: [REDAKTOWANE]

[REDAKTOWANE] przez [REDAKTOWANE] w okresie niespełna jednego roku była jednoznaczna z rezygnacją ze współpracy z PCPR, ponieważ stanowiła zaprzeczenie idei pomocy dzieciom w trudnych sytuacjach, która realizowana jest wspólnie z rodzinami zastępczymi i tutejszym Centrum. Dalsze pełnienie funkcji pogotowia rodzinnego przez [REDAKTOWANE] przy pominięciu naczelnej zasady dobra dziecka było nie do zaakceptowania przez PCPR w Olsztynie. Niemniej tut. Centrum podjęło mediację proponując zawarcie innej umowy o pełnienie funkcji zawodowej rodziny zastępczej, ale [REDAKTOWANE] propozycję odrzucili... Małoletnia [REDAKTOWANE] została dnia 12.04.2018 r. umieszczona w Pogotowiu Rodzinnym [REDAKTOWANE] [REDAKTOWANE] w związku z rozwiązaniem umowy na pełnienie funkcji pogotowia rodzinnego z [REDAKTOWANE] [REDAKTOWANE] W/w małaletnia została umieszczona w przedmiocie zabezpieczenia w Pogotowiu Rodzinnym [REDAKTOWANE] na podstawie postanowienia Sądu Rejonowego III Wydział Rodzinny i Nieletnich w Olsztynie, sygn.. akt III Nsm 169/18 z dnia 27 03.2018 r. W chwili umieszczenia małaletniej [REDAKTOWANE] dnia 12. 04.2018 r. w Pogotowiu Rodzinnym [REDAKTOWANE] przebywało czterech wychowanków... W/w dziecko zostało przyjęte do Pogotowia Rodzinnego za zgodą [REDAKTOWANE] [REDAKTOWANE]” (akta kontroli str. 205 - 216).

W lipcu 2017 roku [REDAKTOWANE] w odpowiedzi na pismo PCPR w Olsztynie oświadczyli, iż są w stanie przyjąć pod swoją opiekę jedynie 3 podopiecznych, deklarowali jednak jednocześnie przyjęcie większej ilości dzieci w sytuacjach szczególnych (akta kontroli str. 217 - 218). Dnia 12 kwietnia 2018 roku koniecznym było umieszczenie trójki rodzeństwa

w wieku 14 miesięcy, 5 lat i 10 lat w pogotowiu rodzinnym. PCPR podjęło decyzję o tym, aby ww. dzieci umieścić w rodzinie [REDAKTOWANE] u których to na tamten moment przebywało jedno dziecko. W pozostałych dwóch pogotowiacz rodzinnych w tym samym czasie przebywało po czworo dzieci. [REDAKTOWANE] zgodzili się na przyjęcie tylko dwójki młodszych dzieci. Wobec powyższego Dyrektor PCPR, w trybie natychmiastowym rozwiązał umowę z ww. rodziną zastępczą zawodową (**akta kontroli str. 219 - 250**).

Główną zasadą działania Organizatora jest dokonanie wszelkich możliwych starań i czynności, by w takich przypadkach rodzeństwa nie rozdzielać. Organizator informował rodzinę o silnej więzi, jaka łączyła to rodzeństwo. Z uwagi na ten fakt, chciał zabezpieczyć dzieci przed dodatkową traumą, jaką w tej sytuacji byłoby ich rozdzielanie, po interwencyjnym zabraniu dzieci z rodzinnego domu.

Odnosząc się do zarzutów stawianych przez rodzinę [REDAKTOWANE] dotyczących:  
*- zawierania umów niezgodnych z ustawą – pomijania /nie doprecyzowania/, nie określania jednoznacznie art. 54 ust. 3, który definiuje, co przedmiotowe umowy powinny zawierać w szczególności, a także rozwiązywania umów na podstawie rozmowy telefonicznej bez zachowania trybu formalnego,* przeprowadzona analiza dokumentacji wykazała, że umowy z rodzinami zastępczymi zawodowymi pełniącymi funkcję pogotowia rodzinnego oraz związane z nimi aneksy zostały zawarte w formie pisemnej. W takiej samej formie dokonano również rozwiązywania umowy z rodziną [REDAKTOWANE]

Ponadto, skarżący wskazali nieprawidłowości w działaniach Organizatora pieczy zastępczej w powiecie olsztyńskim, dotyczące m. in.: *nierespektowania wewnętrznych procedur i zasady dobra dziecka np. przy przenoszeniu podopiecznych, bez zważania na procedury zaprzyjaźniania.* Szerzej wątek ten omówiono na stronach 5 – 6 niniejszego wystąpienia pokontrolnego. Zespół kontrolny wskazał Organizatorowi na konieczność sporządzania opinii psychologicznej, dotyczącej przebiegu zaprzyjaźniania, co wprost wynika z punktu 12 dokumentu pn. *Zasady przekazywania dzieci z zawodowych rodzin zastępczych/pogotowia rodzinnych do wieloosobowych lub specjalistycznych rodzin zastępczych.*

Kolejną nieprawidłowością wskazaną przez ww. rodzinę było, *powodowanie zbyt wielkiego obciążenia rodzin zastępczych ilością podopiecznych.* Przeprowadzone czynności kontrolne pozwalają stwierdzić, iż w przypadku rodziny [REDAKTOWANE] nie dochodziło do obciążenia rodziny nadmierną ilością dzieci. Natomiast w pozostałych przypadkach, rodziny za każdym razem składały oświadczenia o wyrażeniu zgody na przyjęcie dodatkowych dzieci pod swoją opiekę, gdy tylko wymagała tego sytuacja (strony 5 – 6 wystąpienia pokontrolnego).

Ponadto, skarżący wymienili *nakazowe działanie, które powoduje, iż rodziny zastępcze pełniące równocześnie funkcję rodzin zastępczych i rodzin pomocowych posiadają nie rzadko łącznie ponad 10 podopiecznych.* Organ kontroli nie był w stanie stwierdzić nakazowego działania Organizatora pieczy zastępczej w powiecie olsztyńskim, gdyż nie wynikało to wprost z kontrolowanej dokumentacji. Stwierdzono natomiast, że zdarzały się przypadki, przebywania łącznie ponad 10 podopiecznych z uwagi na wypoczynek danej rodziny i konieczność czasowego zabezpieczenia dzieci. Niemniej jednak, rodzina przyjmująca dzieci każdorazowo pisemnie wyrażała na to zgodę, stosowną opinię sporządzał koordynator rodzinnej pieczy zastępczej. Następnie, zawierano umowę o rodzinę pomocową, o czym informowano właściwy Sąd Rejonowy (**akta kontroli str. 295 - 324**).

W wyniku przeprowadzonych czynności kontrolnych, organ kontroli nie stwierdził rażących zaniedbań dotyczących niewłaściwej i niezgodnej z prawem działalności Organizatora pieczy zastępczej w powiecie olsztyńskim. Z uwagi na brak ustawowego upoważnienia do



kontroli samych rodzin zastępczych, inspektorzy nie byli w stanie stwierdzić, jakie relacje panowały pomiędzy Organizatorem a rodziną zastępczą [REDAKTOWANE]

Natomiast, odnosząc się do sposobu rozwiązywania umowy i wszelkich związanych z nią uprawnień/świadczeń, właściwym organem do rozstrzygania tego typu sporów jest sąd.

## 6. Uwagi i wnioski

Mając na względzie powyższe ustalenia rekomenduje się uzupełnienie Regulaminu Organizacyjnego, a także przestrzegania procedury wewnętrznej dotyczącej - Zasad przekazywania dzieci z zawodowych rodzin zastępczych/pogotowi rodzinnych do wieloosobowych lub specjalistycznych rodzin zastępczych.

## 7. Zalecenia

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, działając w oparciu o art. 197d ust. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, wnoszę o podjęcie przez Dyrektora, jako osoby odpowiedzialnej za ich powstanie, stosownych działań, mających na celu ich wyeliminowanie oraz realizację następujących zaleceń:

1. Nanieść zmiany w umowach zawartych z rodzinami zastępczymi zawodowymi pełniącymi funkcje pogotowia rodzinnego, wynikające z art. 54 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. **Termin realizacji – na bieżąco.**
2. Przestrzegać terminowości wydawania opinii psychologicznych oraz pobierania od rodzin zaświadczeń lekarskich, zgodnie z art. 46, ust.3 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. **Termin realizacji – na bieżąco.**
3. Aktualizować wiedzę na temat przepisów prawnych dotyczących wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej – **Termin realizacji – na bieżąco.**

Kontrolowanej jednostce przysługuje prawo zgłoszenia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego i/lub zawartych w nim zaleceń pokontrolnych na zasadach określonych w art. 197 d ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Termin na wniesienie zastrzeżeń wynosi 7 dni od dnia otrzymania wystąpienia pokontrolnego wraz z zaleceniami. W przypadku niezgłoszenia zastrzeżeń, proszę o poinformowanie Wojewody o realizacji zaleceń pokontrolnych, w terminie 30 dni od dnia otrzymania niniejszego wystąpienia.

### Podstawa prawna:

- § 14 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 21 sierpnia 2015 roku w sprawie przeprowadzania kontroli przez wojewodę oraz wzoru legitymacji uprawniającej do przeprowadzania kontroli (Dz. U. 2015 poz. 1477),
- art. 197 d ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jednolity Dz. U. 2018 poz. 998 ze zm.).

**Z up. WOJEWODY WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO**

***Joanna Jabłonka-Kastrau***

Zastępca Dyrektora Wydziału Polityki Społecznej  
Warmińsko-Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego  
w Olsztynie

Izabela Chowańska – główny specjalista  
Agnieszka Pastuła – główny specjalista